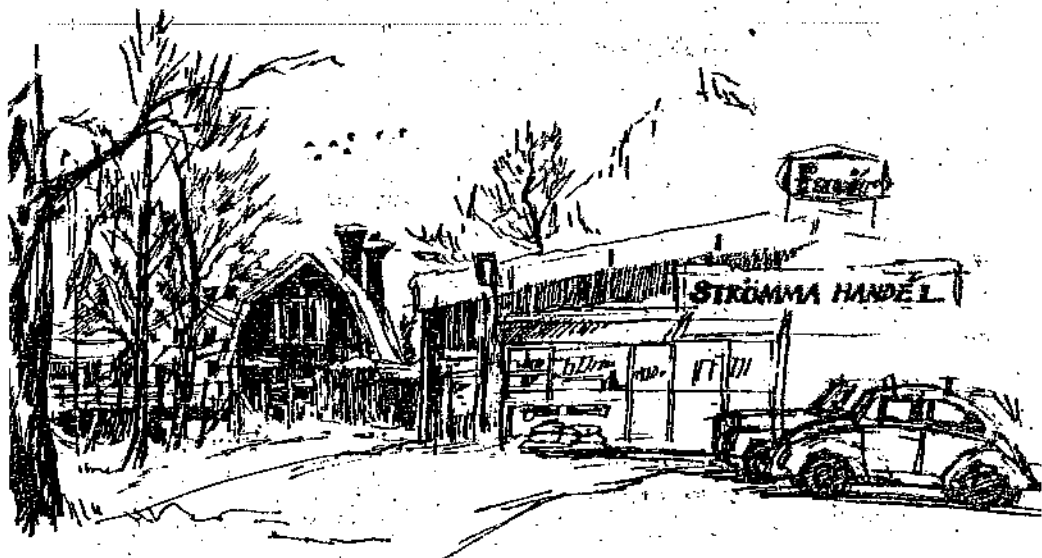

5 år
STRÖMMA
hembygdsförening

112-157

Teckning: HÅKAN LJUNG

NR 20 MARS 1985.

STYRELSE OCH ÖVRIGA FUNKTIONÄREH.

		telefon
LARS ROSEN	ORDFÖRANDE	410 62
Alrotsvägen 2		
HASSE BJÖRKENFELDT	V. ORDF.	401 87
Olivehill		
OLLE OHLSSON	KASSÖR	400 33
Måsvägen 27		
GUDRUN GRÖNDAHL	SEKRETERARE	400 80
Alrotsvägen 1		
THOMAS MELIN	LEDAMOT	407 22
Västertorp		
Alice Tannsjö	suppleant	430 44
Elsie Lindgren	"	400 40
Bittan Ohlsson	"	411 85
Kerstin Sjödahl	"	405 10
Hasse Lindström	revisor	405 52
Åke Eriksson	"	404 68
Ulla Jonsson	suppleant	405 52
Tommy Hedlund	valberedning	405 36
Åke Lindgren	"	400 40
Gun Eriksson	festkommittén	404 68
Ingvor Nilsson	"	412 42
Birgitta Ekström	"	401 80
Margareta Hedlund	"	405 36
Anette Schölin	"	406 63

Britt-Marie Ohlsson har renskrivit en del material.
Gudrun Gröndahl har renskrivit resten och redigerat.
Hasse Björkenfeldt har komponerat omslaget.

Författarna är själva ansvariga för sin artiklars innehåll.

Plocka gärna material ur vår tidning men var snäll uppge källan.

TIDNINGEN GES UT MED STÖD FRÅN KULTURNÄMNDEN.

Medlemsavgift: vuxen 40:-/år och person. Barn 5:- kr.

POSTGIRO: 98 57 43 - 4 STRÖMMA HEMBYGDSFÖRENING

Föreningens hustomte: Sigvard Lönnqvist.

Ord. har ordet...

Sedan vi hördes sist har ett nytt år börjat. Och Strömma Hembygdsförening fyller 5 år i mars. Tidningen har utkommit i ca 20 exemplar. Många av oss har regelbundet träffats några gånger per år i samband med olika aktiviteter såsom höstfester, båtutflykter, gökottor, cirkelverksamhet o.s.v. Detta hade väl kanske inte varit möjligt i samma utsträckning om inte vår hembygdsförening kommit till stånd. Vi vet dock att många av våra medlemmar ser vi allt för sällan eller aldrig. Det är också något vi försöker få ändring på. En hembygdsförening kan ju omspanna många verksamhetsgrenar och det tycker vi att vår gör. Därför är också ambitionen stor när det gäller att samla så många som möjligt. Vi tror att människor behöver träffas, att få lära känna varann, även om steget att ta en första kontakt känns lite avlägsen. Här ger Strömma Hembygdsförening utmärkta tillfällen till gemenskap med andra människor. Nu närmast ger årsmötet den 16 mars en möjlighet att träffas. Därefter kommer snart valborgsafton o.s.v. Mer om detta kan Du läsa inne i tidningen. Och glöm inte bort att titta på vår anslagstavla vid Strömma Handel. Alltid kan det finnas något som kan intressera.

Till sist hoppas vi på ett fint verksamhetsår för Strömma Hembygdsförening, med en snar lösning på lokalfrågan och andra aktuella problem.

Vi ses och hörs

Lasse.

GLAD PÅSK

ÅRSMÖTE

LOKAL

Kryssarklubben Malma Qvarn!

T I D

16 mars klockan 18.

Efter sedvanliga årsmötesförhandlingar blir det någon form av förtäring inkl. öl/läsk kaffe till självkostnad. (Övriga drycker medtages) Därefter dans till levande musik.

Vill Du äta och dansa efter mötet skall Du anmäla detta till Gun tel. 0766/40468 senast onsdagen den 6 mars. Tel.tid mellan 18 och 20.

O.B.S. Anmälan är viktig för planeringen av kvällens inköp.

D A G O R D N I N G V I D Å R S M Ö T E T D E N

16 mars 1985.

- 1 Mötets öppnande
- 2 Val av ordförande och sekreterare för mötet
- 3 Fråga om mötet stadgeenligt utlysts
- 4 Val av 2 justeringsmän
- 5 Verksamhetsberättelse
- 6 Revisionsberättelse
- 7 Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen
- 8 Val av ordförande för kommande verksamhetsår.
- 9 Val av 2 styrelseledamöter och 2 suppleanter för vardera 2 år
- 10 Val av 2 revisorer och 1 suppleant
- 11 Val av ledamöter i valberedningen
- 12 Val av festkommitté
- 13 Fastställande av årsavgift 1986-1987
- 14 Behandling av motioner
- 15 Information angående hembygdslokaler
- 16 Övriga frågor
- 17 Mötet avslutas.

Ledamöter vars mandattid går ut 1985:

Olle Ohlsson och Thomas Melin.

Lasse har av sagt sig omval som ordförande.

Suppleanter vars mandattid går ut 1985:

Bittan Ohlsson och Alice Tännsjö.

Alice har av sagt sig omval.

Till festkommittén behövs flera namnförslag.

Har Du några förslag till nya namn - ring valberedningen:

Åke Lindgren telefon 400 40 eller Tommy Hedlund 405 36.

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 1984 - 1985.

Föreningens styrelse har under verksamhetsåret haft följande sammansättning:

ordförande	Lasse Rosén
v ordförande	Hasse Björkenfeldt
kassör	Olle Ohlsson
sekreterare	Gudrun Gröndahl
ord. ledamot	Thomas Melin
suppleant	Alice Tannsjö
"	Bittan Ohlsson
"	Elsie Lindgren
"	Kerstin Sjödahl

Revisorer Hans Lindström och Åke Eriksson
suppleant Ulla Jonsson

Valberedning Åke Lindgren och Tommy Hedlund

Som föreningens hustomte har Sigvard Lönnqvist fungerat.

Styrelsen har under året hållit 10 protokollförda möten.

Inom och utom styrelsen arbetar medlemmar med alla handa uppgifter. Som ex. nämnes:

En festkommitté bestående av Margareta Hedlund, Anette Larsson, Gun Eriksson, Ingvor Nilsson och Birgitta Ekström.

Sporadiskt har träffar i spånad, dokumentation, inklistering av tidningsurklipp och dylikt skett

En boll- och lekplan på Hembygdstomten har iordningstänkts. Marken har planats ut runt husgrunden.

Böden har målats och iordningstänkts.

Ytterligare en bod, skänkt av Alice Tannsjö, har satts upp.

En grupp inventerar och dokumenterar Värmdödräkten.

Föreningen har under året haft ett flertal sammankomster såsom:

Gökotta med vandring
 Vårutflykt med visptillverkning.
 Valborgsmässofirande på Hembygdstomten
 Friluftsgudstjäns " "
 Sommarfest " "
 Budkavlen
 Båtutflykt till Sandskär
 Dräktparad
 Fest på Malma med dans.

Styrelsen har redovisat samtliga aktiviteter och lämnat övrig information till medlemmarna genom medlemsbladet som utkommit 4 gånger under året.

Styrelsen ber att få tacka för det gångna året och hoppas på ett bra fortsatt samarbete och ett fint kommande år för STRÖMMA HEMBYGDSFÖRENING.

LASSE HASSE OLLE GUDRUN THOMAS

ALICE BITTAN ELSIE KERSTIN

Strömma Hembygdsförening
 5 år mars 1985

Resultaträkning för 1984Intäkter

Medlemsavgifter	9,565:-
Anslag	9,250:-
Lotterier fester	4,933:15
Gåvor	390:-
Övriga intäkter	226:-
Räntor	2,861:35
Försäljning	768:75
	<hr/>
<u>Summa</u>	<u>27,994:25</u>

Kostnader

Trycksaker kontorsmateriel	610:80
Möten utflykter	1,457:05
Portokostnader	1,797:95
Försäkringar	210:-
Ungdomsverksamhet	220:-
Övriga kostnader	541:-
Föreningens medlemsavgifter	365:-
Byggekostnader	4,969:25
Hembygdsforskning	2,197:40
Fasta kostnader hembygds gård	3,109:-
Inköp för försäljning	75:-
Till hembygdsfond	12,400:-
Årets överskott	41:80
	<hr/>
<u>Summa</u>	<u>27,994:25</u>

Ingående balans 84-01-01

<u>Tillgångar</u>		<u>Skulder</u>	
Kassa	146:82	Fond ungdom	12,000:-
Postgiro	72:90	Hembygdsfond	15,100:-
Bank	28,092:90	Balans. översk.	1,199:88
	<u>28,312:62</u>	<u>Årets vinst</u>	12:74
			<u>28,312:62</u>

Utgående balans 84-12-31

<u>Tillgångar</u>		<u>Skulder</u>	
Kassa	100:52	Fond ungdom	12,000:-
Postgiro	239:65	Hembygdsfond	27,500:-
Bank	40,414:25	Balans. översk.	1,212:62
	<u>40,754:42</u>	<u>Årets vinst</u>	41:80
			<u>40,754:42</u>

Strömma i januari 1985

Olle Ohlsson Kassör

Enklaste sättet att skaffa sig en tjock plånbok
är att vika seälarna 4-dubbla.

H Ö S T F E S T .

Höstfesten på Malma blev i år ett rekord. Aldrig förr har det varit en så stor uppslutning till en fest som Hembygdsföreningen ordnat.

Att vi fick rum var festkommitténs förtjänst. Alla fick en stol och ett bord att sitta vid och bjöds på en god sallad, smör, bröd och ost. På kvällen dansade vi till Edgars trio. Och den som inte dansade kunde studera historiebeskrivningar om båtsmanstorp, sammanställda av Britt-Marie Ohlsson.

Kvällen var mycket lyckad. Tänk om vi kunde bli lika många till ÅRSMÖTET!

Bittan.

T I L L S A L U !

Det finns några få exemplar kvar av den vackra 1600-talskartan över Stockholms skärgård. Den är tryckt på tjockt papper och i färg. Lämplig att rama in.

Passa på medan den finns kvar. Priset är bara 35:- st.

Ring till Olle telefon 400 33 så kan Du få den på årsmötet.

KASSÖREN INFORMERAR.

För 5 år sedan var vi ca 70 medlemmar i föreningen. I dag är vi 238 vuxenmedlemmar och 36 barn/ungdomsmedlemmar. En utveckling som bådar gott för framtiden.

Tack vare medlemsökningen har också omsättningen stigit från 16.000:- kr -80, till 28.000:- -84. Med inkomstökningar följer oftast större utgifter. Så har till ex. utgifter för hembygdstomten med dess byggnader ökat från 0 till 8.000:-. I den kostnaden ligger investeringar på ca 5.000:-.

Vi har också fonderat pengar för kommande behov - se resultaträkning i detta medlemsblad.

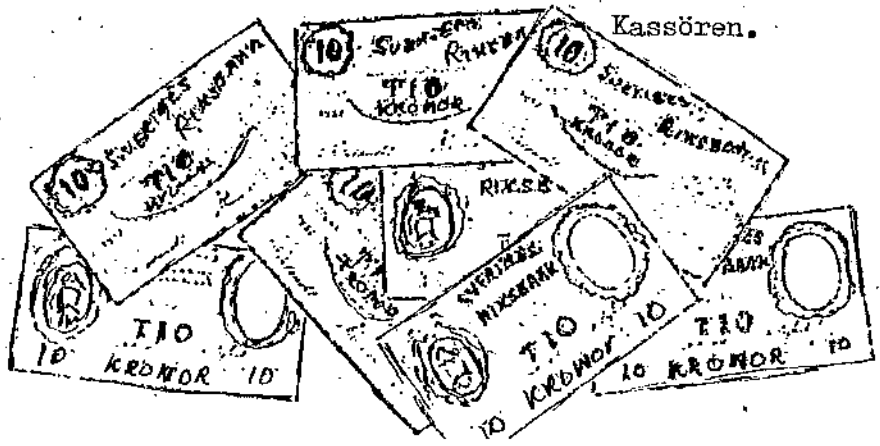
Med dessa rader vill jag å föreningens vägnar tacka alla som med sin medlemsavgift, med kontanta gåvor eller på annat sätt stöttat vår verksamhet.

Du har i detta medlemsblad fått ett nytt inbetalningskort, fyll i det. Årsavgiften är fortfarande 40:- kr, och fortsätt vara medlem i STRÖMMA HEMBYGDSFÖRENING. Du gör en betydelsefull insats. Om Du kan avvara någon eller några extra tiar blir Din insats ännu mer värdefull

Om Du redan betalat årsavgiften -85, så finns ju möjligheten att utnyttja inbetalningskortet ändå vid kommande besök på posten.

Många hälsningar inför ett nytt verksamhetsår

Kassören.

Statarflyttning till sjöss.

Sven Jansson f. 1909

På de större skärgårdsöarna har det liksom i fastlandets kustsocknar funnits herrgårdar, där statare slet på åkrar och i djurhus. Deras dröm var att någon gång flytta till ett bättre ställe. Medan inländets statarlass vid flyttningstiden höst och vår rullade fram på landsvägarna, skedde skärgårdsstatarnas flyttningar med båt. En uppländsk statare har själv berättat om en sådan flyttning.

Den tragiska flyttningen var ifrån Karby gård till Fågelbro gård på Värmdö.

På hösten 1916 skulle min pappa och mamma flytta mellan ovan nämnda ställen.

En handlande i Brottbys hade en gammal utdömd pråm. Den hade han köpt billigt och sedan kostat på en del reparationer, för att få den att flyta. Med den fraktades böndernas hö och spannmål in till stan och på hemvägen hämtades varor till två speceriaffärer. Han konkurrerade på så vis med ångfartyget Åkers kanal eller "Åkers-tuppen". Nu erbjöd handlanden att han med motorpråmen skulle frakta tre flyttningar, en till Farsta gård i Gustafsberg och två till Fågelbro gård.

Besättningen på pråmen bestod av befälhavaren, en f.d. ryssjebindare, maskinist och rorgångare var pråmägarens gårdskarlar.

Klockan 11 på kvällen den 26 oktober var pråmen färdiglastad med flyttsaker och klockan 5 på morgonen puttrade den iväg från Brottbys brygga, på en resa av omkring tio mil. Det beräknades att vi skulle vara framme vid Strömms brygga mellan kl. 5 och 6 på kvällen.

Passagerarnas antal var tjugo stycken, därav femton barn. De fick ligga i skansen, så många som fick plats och resten fick vara i styrhytten.

Färden gick i vackert väder, till de höll på att driva mot ett berg, men klarade sig förbi. Då blev

det motorstopp. Orsaken var att det kommit ett litet spån i röret från fotogenfatet till motorn, och då drev båten in i vassen.

Det hände omkring klockan nio. Omkring klockan halv tolv kom motorn igång, men då var axeln insnodd i vassen, så den såg faktiskt ut som en tröskverkscylander med långhalm omkring.

Den enda räddningsutrustning som fanns ombord var en tvåtums planka cirka två meter lång.

I tvåtiden kom det två skötläggare och rodde ganska långt ifrån prämen. Då sa skepparn till min pappa, att han skulle blåsa i en lur, som fanns ombord. Något schema hur han skulle blåsa fanns inte. Signalen uppfattades inte av några större båtar som passerade förbi långt ute på sjön. Men de båda karlarna i skötläggarbåten höll på att lägga ut redskap och dom hörde oss. Dom rodde närmare och frågade vad det var för fel på prämen och fick upplysning om det. Då kastade dom ut ett skötankare och rodde sedan till prämen med trossen. Några av karlarna drog då med lätthet prämen ur vassen.

Hade färden gått efter beräknad tid, skulle vi varit i Waxholm klockan fyra på eftermiddagen. Nu var befälhavaren och maskinisten glada över att ha kommit ur vassen. De kom överens med de andra karlarna, att det första de skulle göra, när de kom till Waxholm, var att gå upp till krogen och beställa en sup och en smörgås.

Två av karlarna måste vara nere i skansen och lugna fruarna och barnen, för de flesta var sjösjuka. Min pappa skulle sitta i maskinrummet på en sockerlåda och med en blåslampa hålla kulan varm och motorn igång.

Glädjen varade inte så länge. Utanför Waxholm omkring tvåhundra meter från land, låg ett stengrund. Vid land låg ett av Waxholms båtvarv. Där stod en gubbe vinkande och skrikande, att vi gick på fel sida om grundet, men skepparn bara gick för full maskin tills det tog stopp emot grundet.

Det var en hård törn, att min pappa, som satt på lådan i maskinrummet, ramlade av lådan och slog i väggen. Den första syn, som mötte honom när han kom upp på däck var stora stenar som låg i vattentytan alldeles intill prämsidorna.

Nere i skansen var det ett fasligt skrik, blandat med gråt och kräkningar på både barn och äldre. Då skrek skepparn till gubben i land, att han skulle komma ut till prämen med en båt, så han kunde komma iland och ringa. Skepparen fick mycket ovetta av gubben, dels för att han gick på fel sida om grundet, och dels för att han tagit ombord så många barn på en så gammal präm. Ovetta fick han också för att det inte fanns någon liten båt eller jolle att vid ev. olyckstillbud kunna ro iland för att få hjälp.

Skepparn ringde till Waxholm efter en bogserbåt, men som tur var fanns det ej någon inne för tillfället. Istället kom en liten ångslup "Kompisstvåan", med befälhavare kapten Lind. Ångslupen lade sig strax intill prämen. Kapten Lind befälde att det skulle kastas en tross ifrån prämen, men då stod dom som levande frågetecken, för någon sådan fanns det inte ombord. Då fick skepparen ovetta också av kapten Lin

När så ångslupen satte igång och skulle dra prämen av grundet ifrån sidan, sprack densamma omkring sex tum i fören, så då blev detta misslyckat. Då bad passagerarna att få gå ombord på ångslupen. De fick följa med till Waxholm. Meningen var, att de skulle få ligga på hotellet, men då hotellinnehavarrinnan fick se så mycket barn, slog hon ifrån sig med båda händerna och sa att det inte fanns några rum där. Vi fick istället upplysning om att gå till portvakt Videngren i missionshuset.

Så marscherade de tre statarfamiljerna genom Waxholm. Då de möttes av några stadsbor ställde sig dessa häpna och stirrade på de stackars statarbarnen som gick hungriga, gråtande och trasiga vid sidan av sina mammor. När vi kom till portvakten blev vi vänligt mottagna, fick kaffe och smörgåsar och så fick vi ligga på golvet allesammans.

På kvällen var min pappa och de två andra i missionshuset. Där bad de för de stackars familjer som följt den gamla prämen i djupet. De hade fått fel uppgift, det var ingen som hade drunknat. När mötet var slut, gick pappa och de två andra fram till predikanten och talade om hur förhållandet var.

Klockan nio på kvällen kom prämen in till Waxholm Skepparn och maskinisten hade lämpat lasten från fören till aktern och fick den på så sätt av grundet.

På morron klockan sju frågade de på prämen om någon av passagerarna ville följa med, men det var ingen som hade lust därtill. Prämen skulle fortsätta till Gustavsberg och därifrån till Strömma, men dom kom inte fram till Gustavsberg, bara till Ekuddens brygga som ligger i slutet på Baggensfjärden. Då hade prämen tagit in så mycket vatten, att balanshjulet gick som en slipsten. Följden blev att de måste köra upp i land vid nämnda brygga.

Den flyttningen som skulle till Gustavsberg, var lastad ovanpå den s.k. bunken, och de två andra i lastrummet. De flyttsaker som låg i lastrummet var genomdränkta av fotogen, kol och saltvatten.

På kvällen kl. sex den 27 oktober var det beställt fyra skjutsar till Strömma brygga. När prämen skulle gå till Gustavsberg, då gick de tre familjerna ombord på ångfartyget Waxholm 111, som sedan skulle gå till Stockholm med dem. Alla gick ned i salongen för att få lite mat och dryck. Också en del torggummor gjorde ett besök i salongen. Då talade de om för restauratrisen om den stora sjöolyckan utanför Waxholm, då en motorpräm gick under och ingen blev räddad. Då måste pappa tala om hur det var, att alla som var med på prämen var också med på båten. Då blev glädjen stor. En upppasserska gick och tiggde ihop lite pengar, det blev nästan 50 kronor.

I Stockholm blev det båtbyte till "Strömma kanal" och vidare till Strömma brygga. De skjutsar som var beställda till bryggan hade halm med i skrindorna där flyttsakerna skulle vara. Den halmen fick tjänstgöra som madrass och sängkläder när vi kom fram till statarbostaden. Klockan 11 på förmiddagen den 28 kom ett meddelande, att flyttsakerna fanns vid Ekuddens brygga. Då blev det ett drygt arbete för karlarna att fiska upp de genomdränkta möblerna ur pråmens innandöme. All potatis som skulle vara för vintern var förstörd, och de små fläskbitar som ännu fanns kvar i tinan efter höstgrisen var delvis oduglig till människoföda.

Förvaltaren Valbeck på Fågelbro sade till pappa och den andra karlen, att de skulle skriva räkning på det som blev sjöskadat. Det värderades till 700 kr för två flyttningar. På den räkningen prutade handlanden till 400 kr. Min pappa fick 140 kr, och den andra fick 260 kr. Med checken som blev utsänd följde ett meddelande, vari handlanden tyckte att 400 kr. var på tok för mycket. Han nämnde vidare att han hade varit med vi statdrängsutmätningar och där hade aldrig beloppet överskridit 50 kronor per familj.

Pråmägaren prutade 300 kronor på flyttsaksräkningen, men han fick ej så stor glädje av dessa pengar, det kostade honom mycket mera, innan han fick pråmen i sjödugligt skick.

Denna berättelse är hämtad ur:

" I Stockholms skärgård "
redaktion

Mats Rehnberg

1956.

Alice

DALEN och DALHOLMEN.

Det sista torpstället efter Breviksvägen heter Dalen. Enligt husförhörslängderna fanns torpet 1713, men förmodligen fanns det ännu tidigare. Man kan på 1700 tals kartor se att platsen hette Sjölrumpan. Det namnet har jag dessvärre inte hittat i kyrkböckerna. Det kan bero på att det är väldigt svårt att läsa dessa böcker.

Under 1700 talet har det varit många olika handverkare bosatta i Dalen. Det har varit omväxlande smeder, skräddare och bönder.

År 1792 kom smeden Peter Ask till torpet. Han blev kvar i fem år, till 1797, då han flyttade till Färjholmen. Det är en liten ö, som ligger i Kolström innan man kommer fram till Beatelund. Där gick färjan över mellan Värmdö och Ingarö, innan det fanns någon bro över Kolström.

Samtidigt med smeden bodde även en bonde i Dale 1797 till 1805 bodde skräddaren Anders Kallberg och smeden Olof Wernberg samtidigt i Dalen. Man får förmoda att någon av dem bodde på Dalholmen

Inte förrän i slutet av 1800 talet börjar man hitta fiskare i torpet. 1881 kom Anders Gustaf Andersson tillsammans med hustrun Emma Christin Blomberg till Dalen. Han var både fiskare och skeppare.

1893 bytte Dalen torpare igen. Den här gången var det två som fick dela på arbetet. Det var Carl Axel Bergman och J.W. Wirsen från Sofiedal.

På Dalholmen bodde 1866 en fiskare som hette Carl Abraham Severin. Hans hustru hette Anna Sofia Holmberg.

År 1876 bodde torparen Israel Holmberg tillsammans med sin dotter Wilhelmina Josephina på holmen.

1890 flyttade fiskaren Daniel Pettersson Ry-

berg till Dalholmen. Man kan undra hur de bar sig åt för att få rum, då familjen bestod av nio personer. Den lilla stugan hade med all säkerhet jordgolv.

Tack vare att det finns personer som spar gamla handlingar, har vi lyckats få låna en del gamla torpkontrakt. Ett av kontrakten lyder som följer.

Kontrakt.

Till C.A.Bergman och J.W.Wirsén från Sofiedal upplåter jag torpet Dalen med fisket under Breviks säteri, från den 14 mars 1893 till laga uppsägning sker, mot följande oss emellan öfverenskomna villkor.

No1. Såsom skatt för torpet åligger det torparen utgöra 2 karldagsverken i hvarje vecka de dagar som jag bestämmer, samt (10) tio hjon under sommaren efter budning.

No2. För fisket erlägger Torparen (150) kr, Ett-hundrafemtio kronor per år, samt (5) fem skålpund stor fisk i hvarje vecka under de sex sommarmånaderna räknadt från den 24 april till den 24 oktober: detta räknadt per år. 75 kr betalas den första juni, återstoden i oktober.

No3. Idfisket förbehålles i stora utfallsdiket nedanför statstugan och vid Gallike dike.

No4. Torpet tillträdes sådant det befinner sig med rättighet för torparen att bruka och begagna all den jord som nu till torpet hör.

No5. Fullgöres ej utan giltigt skäl dagsverkena erlägger torparen för hvarje försummadt karldagsverke kr 2,50 samt för hjon 1 krona.

No6. Till nödig vedbrand får torparen icke använda annat än bangar, skatar, ris och vindfällan, samt erhålla gårdselfång och slöjdvirke efter utsyning.

No7. Allt skogsfällande samt löftägt är förbjuden och är torparen skyldig afhålla sig från all åverkan, såväl å torpet som alla under Breviks egendom lydande egor, det förbjödes äfven torparen att beta får å skogsmarken.

Weuddshagen får Torparen ha till sommarbete åt korna, sjöfodret tillhör fiskevattnet.

Dalhagen får Torparen äfven använda till bete, tillsammans med gårdens kreatur.

No8. För dagsverkens utgörande fordras fullt arbetsför karl och hjon och skola de med höflighet och villighet fullgöra sina åligganden. Arbetstiden lika för alla torpare, ifrån 5 på morgonen till 8 på kvällen, under de sex sommarmånaderna. Under de sex vintermånaderna från dagningen till mörkrets inbrott.

No9. Alla till torpet hörande utskylder betalas av Torparen.

No10. Torparen får sjelf svara för sina kreatur att de ej komma på gårdens mark, till gårdsel får Torparen efter utsyning från gårdens skog. Den skada kreaturen gör å gårdens mark får Torparen ersätta efter innehafvarens begäran.

No11. Kontraktet får ej till någon annan öfverlåtas utan min särskilda tillåtelse.

No12. Till torpets underhåll erhålles materiel från gårdens skog, af det som finnes att tillgå, då Torparen sjelf utför arbetet utan ersättning.

No13. Hö, halm och gödsel får ej af Torparen bortföras från torpet.

No14. All spigg grums förbehålles innehafvaren av Gården, men till spiggkoket erhålles ved efter utsyning från Gårdens skog.

No15. Jagt varder Torparen strängeligen förbjuden.

No16. Den slåtta som tillhör Dalen får tillgodonjutas.

Med förestående kontrakt förklara vi oss nöjda och förbinda oss till dess uppfyllande.

Brevik den 17 oktober 1892

C.A. Bergman

J.A. Nolcrantz

J.W. Wirsén

Egenhändiga namnteckning intyga på en gång närvarande vittnen.

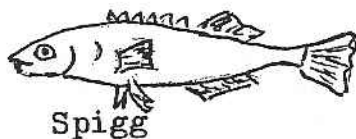
A.L. Andersson

Fredrika Karlsson

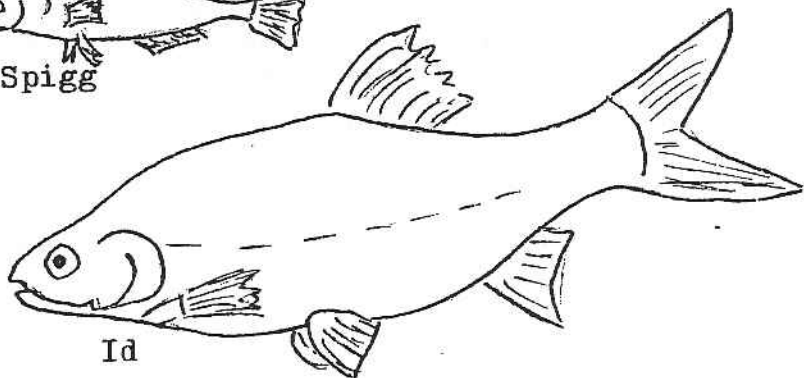
Till kontraktet bifogas följande punkter att:

1. Sommargästerna få fiska å gårdens fiskvatten.
2. Kammarherre v.Holts (namnet kan vara fel, är svårt att tyda) har rättighet att utan kontant liqid idka fiske för nöje och eget behof, samt få utsätta krokar i Gallikeviken och utefter stranden af Klippans mark.

Britt-Marie

Spigg

Id

EN BLÅSIPPA I FEBRUARI

Lilla sippa, sov ännu,
slut Ditt ögas himmel!
Tids nog vaknar också Du
upp till livets vimmel.

"Solen kysste mig så ömt",
vill Du kanske svara.
Ack! det har Du endast drömt,
det var villa bara.

Än är luften icke varm,
sov ännu Du lilla!
Isen om Din moders barm
ligger än så stilla.

Sov! tills solen mera varm
spränger isens pansar,
och tills bäcken med sitt larm
utför backen dansar.

Vilhelmina Lund
Sv. Familjejournalen Svea
ill. veckotidning 1891.
insänt av Alice

G Å T O R . svaren finns nedan.

- Nr 1. Vem har den största näsduken?
- Nr 2. En man som var ute och gick, kom till en å.
Där fanns ingen bro, ingen båt. Det gick inte
att vada. Hur kom han över?
- Nr 3. Populärt namn på aktersnurror.

Svar: Nr 1: Hönan. Hon forkar näbben på hela gräsmattan.
 Nr 2: Mannen köpte än och kom över den billigt.
 Nr 3: Hemorrojder - de sitter där bak och
 irriterar.

EN CYKELTUR FÅGELBRO - STAFSNÄS , GAMLA VÄGEN 1931.

Mina bröder och jag startade från bostaden Olivehill, nere vid nuvarande Fågelbro Marina. Vi åkte vägen förbi Hundgården, där förr gamla logen låg, uppför Magasinsbacken vid Fågelbros Norra Huvudbyggnad. Ner genom allén. Där fanns grind att öppna och stänga, för kreaturen gick ju på skogen då. Vi fortsatte förbi Sjöskvalpet. Det gamla huset där förr jägaren bodde. Kom sedan till Trevägarbacken, där vi tog till höger utmed sjön Våmfjärden. Förbi gamla torpet Tappan, som förr hette Notgisttappan. Kom så fram där skogen tog slut. Där var en ny grind. Vi hade då Kolerakyrkogården på en liten inäga till vänster. Fortsatte så cykelturen genom skog förbi Tjyvdalen och ner Grindstugärdet där nästa grind fanns. Så åkte vi genom Didriksdal, förr utgård till Fågelbro Gård, fram till gamla logen. Där dansades det förr på lördagar och söndagar under somrarna. Så passerade vi nästa grind och fortsatte öster ut den slingriga vägen utmed åkrarna, fram till Hässelmaralogen. Vi fortsatte uppför backen. På krönet där till vänster har troligen gamla Hässelmara Gård legat. Vi trampade vidare, förbi Fridvägen, som vi hade till höger om oss, fortsatte in i skogen till vänster. Kör utmed Fårvikens strand och kommer fram till Barnviks by som vi passerar genom. Där tog vi till vänster genom skogen. Vi kom så fram till en åker som går mellan Hovnorsträsket och Saltsjön. Vid västra ändan ligger gamla stället Hovnoret. Här bodde förr 2 bröder Plomgren. Den ene plåtslagare och smed, den andre murare. Vägen fortsatte så fram till gamla Färjläget, där färjan gick till Djurö. Vi cyklade vidare uppför backen. Kom så fram till Byträsket som vi hade till höger om oss. Körde så fram över backkrönet och såg Stafsnäs By. Där tog vi till vänster ner mellan Smala vägen. Staket och gammal bebyggelse på båda sidor. Vid gamla Nolkranz affär tog vi trårt till höger genom bebyggelsen och hade Stafsnäs skola till höger.

Så kom vi fram till Hölövägen, vi hade den till höger men fortsatte vänster och tog in till gamla Stafsnäs dansbang, där det var fester och dans lördagar och söndagar. Vi hade kommit till slutmålet för resan. När sedan den nya vägen kom till 1934, försvann den gamla rogivande stämningen.

* * * * *

En annan gång, men senare, den 17 maj 1959 kl. 7³⁰ på morgonen, startade vi ett gäng gamla och unga från Strömna med Värmdö Kyrka som mål.

Vi var 15 st. som samlats vid Strömna. Vi gick genom Strömna-området och kom fram till de långa åkrarna i Nora Dalgång. Vi gick på västra sidan om åkern och kom så fram till gamla Nora by. Vi passerade genom den och fortsatte ut på stora landsvägen till Elvsby gård. Fortsätte genom där och tog västerut gamla vägen till Väsby. Vi hade då på vänster Kastmyraträsket. Vägen var ganska igenväxt och svårforcerad. Vi kommer så fram ur skogen och nedanför på stora gårdet såg vi den gamla gården Väsby. När vi hade passerat husen tog vi till vänster, vägen till Kalvändö Gård. Här hade vi den gamla runstenen på vägens högra kant med inskription: Rest till Anvits minne av sönerna Skåle, Sibbe och Livsten samt makan Gillög, ristad av Öper någon gång under loco-talets andra hälft.

Vi fortsatte vägen fram, tog sedan ner mot Prästfjärdens västra strand och följer den utmed sjön. Kommer så fram till Gamla Prästgården, där förr kyrkoherden bodde. Nu är den uthyrd och inhägnad så man får be om lov att passera.

Vi kom så fram till kyrkan och bevistade högmässan. Om jag inte minns fel fick vi från predikstolen ett och annat lovord att vi i den tidiga morgonstunden gått den långa vägen och fick ett ord med på vägen hem. Efter avslutad gudstjänst tog vi bussen till Strömna.

Vi var alla pigga efter färden och ett äventyr rikare.

Sigvard.

KANSKE NÅGOT ATT TÄNKA PÅ?

Enligt gamla sägner flög häxorna till Blåkulla natten till Skärtorsdagen och kom hem före soluppgången på Påskdagen.

Före resan smorde de sig själva och kvasten med en salva, som innehöll bland annat Bolmört och Belladonna. Dessa blommor finns med på Elenas teckning här bredvid. Sedan bar det iväg till Blåkulla eller någonannanstans.

Man måste väl säga, att det var ett miljövänligt sätt att färdas. De hade tydligen löst frågan hur man kunde åka långa sträckor utan några som helst luftföroreningar. Dessutom blev det ju ett mycket billigt drivmedel. De kunde odla växterna själva. Fårtalg fanns väl i de flesta hem.

Man kom tydligen också mycket långt på en enda smörjning. Ända till Heklefjäll påstås det. Varför inte låta smörjan komma till heders igen? Kanske vid nästa resa till Kanarieöarna?

Ett gratis-tips till Er alla från Gudrun.

E N G L A D P Å S K och

E N T R E V L I G V Å R !

PÅSKÅRLINGAR ÖVER TRAVARÖFJÄRDEN av Elena Sardell.

ORDSPRÅK.

Inget bör ske med hast, utan att fånga loppor.

Svulten lus biter värst.

Han höverar sig som en lus i en riksrådspäls.

Det är ynkligt att höra löss hosta och loppor svära.

Jag tycker tiden är lång sa lusen, satt instängd i klockan.

Små hus täckes med halm, stora med inteckningar.

Skulle varje lögn slå ut en tand, fanns det många tandlösa.

Skämda ägg vilja alltid flyta ovanpå.

Papper är tålmodigt. Man kan skriva vad man vill på det.

Nördanvinden är alltid kall, den må komma från vilket håll den vill, sa gumman.

Jag straffar min gumma med goda ord, sa mannen, slög henne i huvudet med bibeln.

Ingen blir vit, som om aman pratar skit.

Dygden i mitten, sa fan, satt mellan två advokater.

Detta går över mitt förstånd, sa käringen, gick i vatten över knäna.

Det är vackert, men inte pråligt, sa fan, färga svansen sjögrön.

Det är inte lätt att spotta honung, när munnen är full av galla.

K O M M A N D E   A K T I V I T E T E R .

Den 14 april kl 07¹⁵ samlas vi vid Strömma Handel för att tillsammans med vänner från Naturvårdsföreningen göra en utflykt till jättegrytorna på Malmaön. Britt-Marie leder vandrigen.

Den 4 maj planerar vi en utflykt till Stickelsberg, den sista avrättningsplatsen i Värmdö Skeppslag. Britt-Marie Ohlsson och Gudrun Gröndahl kommer att berätta vad dom vet om dess historia.

Tid och samlingsplats kommer att meddelas längre fram, både på anslagstavlan och i ortspresen

Valborgsmässoafton kommer som vanligt en brasa att brinna på Hembygdstomten. Festligheter omkring det arrangemanget kommer att presenteras på anslagstavlan.

Vitsippsdag lördagen den 11 maj. En naturupplevelse på Breviks ägor tillsammans med Naturvårdsföreningen. Var Gallike By en gång låg ska vi försöka visa. Vi samlas på parkeringsplatsen vid Klippan/Sågen. Kl. 09¹⁵.

En dräktparad har vi lovat till våren. Den 1 juni tyckte vi kunde vara lämpligt datum. Mer om detta kommer också att annonseras på anslagstavlan och i ortspresen.

En friluftsgudstjänst hoppas vi också kommer att hållas på Hembygdstomten.

Utflykt till Sandskär och sommarfest m.m. kommer att presenteras i nästa nummer av tidningen.

Genomsnittet av våra läsare har sedan starten
1980 blivit 5 år äldre